

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kausli den 10 Febr. 1876, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt förslag dels om utfärdande af förklaring af gällande stadganden rörande utmätning af åborätten å kronohemman, dels ock om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förklaring af Kongl. Kungörelsen den 8 Maj 1863.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 3), har Herr *Axel Bergström* förmält, hurusom genom ofvanberörda nådiga kungörelse åbo å kronohemman blifvit berättigad att till oskyld person öfverlåta sin åborätt, med befogenhet dock, i händelse af sådan öfverlåtelse, för förre åbons barn och arfvingar till och med syskonbarn eller dem, som i lika led med dem äro, att i föreskrifven ordning anmäla sig att emot nedsättande och erläggande af den löseskilling, som för öfverlåtelsen kan vara betingad, komma i besittning af hemmanet. Då enligt rättsvetenskaplig doktrin vore allmänt antaget, att hvad som finge gå i handel emellan enskilda äfven kunde utmätas för skuld och således afträdas till borgenärens förnöjande, men detta oaktadt ännu vid gällande kraft qvarstode de äldre bestämmelserna i Kongl. brefvet den 10 Oktober 1688, 47 § af Kongl. resolutionen på städernas besvär den 7 Juli 1752 och Kongl. brefvet den 24 Oktober 1782, hvilka innefattade förbud mot utmätning af kronohemman till gäldande af åbons skuld, har motionären, med hänsyn till den tvekan detta förhållande framalstrat, huruvida sistnämnda bestämmelser skola anses ännu ega gällande kraft eller vara genom återopade nådiga kungörelsen upphäfda, hemställt, "att Riksdagen ville

för sin del förklara, att Kongl. brefvet den 10 Oktober 1668, 47 § i Kongl. resolutionen på städernas besvär den 7 Juli 1752 och Kongl. brefvet den 24 Oktober 1782, så vidt derigenom förbjudes att för åbos å kronohemman gäld utmäta åborätten, skola anses hafva genom Kongl. kungörelsen den 8 Maj 1863 blifvit till all kraft och verkan upphäfdä.

Hvad motionären sålunda föreslagit afser upphäfvande af författningar, hvilka i administrativ väg tillkommit, och innebär derjemte förklaring af återopade Kongl. kungörelsen den 8 Maj 1863, hvilken blifvit i enahanda ordning utfärdad. Vid sådant förhållande, och då det är bekant, att Kongl. Maj:t, i anledning af Dess Befallningshafvandes i Vesterbottens län i enahanda ändamål, som motionären, gjorda framställning, i ämnet infordrat yttrande af Kongl. Kammarkollegium, som uti den 20 Juni 1873 afgifvet underdånigt utlåtande tillstyrkt en förklaring uti ifrågavarande syftning, samt följaktligen frågan härom, hvilken, enligt hvad Utskottet inhemtat, ännu icke blifvit afgjord, redan är på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende, anser sig Utskottet böra värdsamt tillstyrka,

1:o att motionen i denna del icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vidare anför motionären, att, som bestämmelsen i Kongl. brefvet den 5 Februari 1808, på grund hvaraf bördeman egde att utan lösen återtaga åborätt, som till oskyld öfverlätits, genom ofvanberörda Kongl. kungörelse upphört att vara gällande hvad anginge egentliga kronohemman, men dock fortfarande egde gällande kraft och tillämpning i fråga om krononybyggen, häraf och då de personer, hvilkas rätt vore i fråga, tycktes antaga, att ett öfverlätet krononybygge icke lagligen kunde af öfverlåtarens arfvingar återvinnas utan emot återgåldande af den betingade köpeskillingen i den ordning nämnda Kongl. kungörelse utstakade, vore en följd, att många personer, hvilka mot erlagd köpeskillning fått sådana nybyggen på sig öfverlätna, måst till öfverlåtarens arfvingar åter afträda dessa utan all utsigt att återfå sina utbetalda penningar; Och har motionären med föranledande häraf föreslagit, "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla att, derest Kongl. Maj:t finner förhållandena ännu icke medgifva utsträckning af stadgandena i Kongl. kungörelsen den 8 Maj 1863 jemväl till krononybyggen, Kongl. Maj:t, till förekommande deraf, att personer, som önska af vederbörande åbor förvärfva redan upplätta krononybyggen, genom missförstånd af lagstiftningen i ämnet varda oskyldigt lidande, täcktes utfärda förtydligande förklaring deraf."

I fråga härom har Utskottet att, i likhet med hvad motionären påpekat, erinra, att Rikets Ständer uti underdånig skrifvelse den 11 Augusti 1860 an-

hållit om en sådan förändring i Kongl. brefvet den 5 Februari 1808, så vidt det afsåge krononybyggen, att, då åbon af ett sådant nybygge genom afhandling transporterat det på någon annan än den, som enligt berörda nådiga bref vore närmast att efterträda honom, åbons barn och arvingar väl måtte vara berättigade, såsom hittills, att, inom natt och år efter utfärdad kungörelse om transporten, till sig återvinna nybygget, men endast mot erläggande af den lösen, transportafhandlingens innehölle.

I sammanhang med utfärdande af förut åberopade Kongl. kungörelse den 8 Maj 1863 förklarade Kongl. Maj:t, genom nådigt bref till Kammarkollegium af nämnda dag, att Kongl. Maj:t, i likhet med Rikets Ständer och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de norra länen, ansåge nybyggaren böra erhålla rättighet att öfverlåta nybygget till annan, endast med den inskränkning, att nybyggarens barn och arvingar till och med syskonbarn berättigades att emot lösen återvinna nybygget, hvarföre lagstiftningen angående nybyggen i denna del borde förändras: men att, enär gällande författningar om nybyggen tillkommit med syfte att tillförsäkra den förste odlaren och hans släkt besittningen af nybygget intill dess det blifvit fullbordadt, och att sälunda bibehålla nybygget såsom ett slags fideikommiss inom nybyggarens släkt, samt stadgandena angående nybyggarens förmåner, rättigheter och skyldigheter vore lämpade derefter, funne Kongl. Maj:t denna grundsats ej kunna upphävas och nybyggaren i stället berättigas att fritt föfoga öfver besittningsrätten till nybygget, utan att samtidigt dermed åtskilliga gällande stadganden om nybyggen underginge nödiga jemkningar; hvarjemte Kongl. Maj:t anbefalde Kammarkollegium att utarbete och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till fullständig författning angående anläggning och skattläggning af krononybyggen, nybyggares rättigheter samt kontroller till betryggaude af författningens efterlefnad — allt under förutsättning och med iakttagande deraf, att den af Rikets Ständer begärda större friheten i afseende på dispositionsrätten af nybyggen komme att medgifvas.

Sedan Kammarkollegium den 30 December 1864 afgifvit ett sådant författningsförslag; samt den af Kongl. Maj:t år 1868 nedsatta skogskomité deröfver den 21 December 1870 i underdänighet sig yttrat och jemväl inkommit med förslag till förordning i ämnet; öfver hvilket senare förslag Kammarkollegium åter den 4 April 1873 fått afgifva underdänigt utlåtande; har Revisionssekreteraren E. Poignant, som enligt nådigt uppdrag besökt Norrbottens läns lappmarker för att angående dervarande förhållanden inhemta närmare upplysningar till ledning vid bedömande af, bland annat, förändrad lagstiftning rörande nybyggesväsendet, den 22 November 1873 till statsrådet och chefen för Finansdepartementet aflemnat ett betänkande, åtföljdt af förslag *dels* till stadga angående nybyggen i de norrländska länen och *dels* till förordning om åboombyten å kronohemman och andra lägenheter.

Då sålunda frågan om utsträckning af åbos befogenhet att disponera öfver besittningsrätten till krononybygge redan är vorden genom Rikets Ständers ofvannämnda underdåniga skrifvelse bragt under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och sannolikt snart torde få sin lösning, samt i öfrigt icke synes lämpligt att i fall, då, såsom i det förevarande, gifna stadganden äro af beskaffenhet, att icke skäligen böra föranleda misstyding, söka genom meddelande af lagförklaring undanrödja den okunnighet om deras innehåll, som må förefinnas, anser sig Utskottet böra värdsamt förorda,

2:o att motionen äfven i nu omhandlade delen måtte lemnas utan afseende.

Stockholm den 10 Februari 1876.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Herr Friherre *Åkerhielm* har begärt få antecknadt, att han icke i den slutliga behandlingen af denna motion deltagit.